

met bijgebouwen. Hij tekende de Kerklaan namelijk parallel aan de onderzijde van het papier, wat je meestal niet doet als het om een afbeelding van een weg gaat. Toch maakte hij die langs je heen gaande weg levendig: er lopen mensen op, een boerin met een juk, een moeder met een kind op de arm en een aan de hand, een man en een vrouw met een pak op hun rug. Langs de kant bij een hek, met zijn rug naar de kijker, staat een man in het zwart met een pruik en een steek op. Hij staat te lezen of te schrijven of te tekenen. Jacob Kortebrant zelf? Links, aan de overkant van de weg een poldermolen, intussen geen wipmolen meer zoals in de tijd van Johan van Beest, maar een kleine, strogedekte achtkante bovenkruier. In het weiland staan en liggen koeien. De vorm en de opstelling van boerderij, hooiberg en schuur zijn gelijk aan die op een andere tekening van Kortebrant van een boerderij aan de Poldervaart, die de voorkant van deze gebouwen laat zien³⁰). De combinatie van boerderij, Poldervaart, molen en laan sluit de mogelijkheid van elke andere plaats dan Polderenburg uit. De weg met al die voorbijgangers op de eerste tekening is dus inderdaad de Kerklaan.

De tiende penning

De 10de penning, mede aanleiding tot de opstand tegen Spanje toen Alva er in 1571 een vaste belasting van wilde maken³¹), bestond eerder ook al maar als een heffing waarvoor de Staten van Holland elke negen jaar toestemming moesten geven. In 1543, 1553, 1557 en 1561 zijn kohieren aangelegd³²) waarvan nogal wat bewaard gebleven is. Deze lijsten van belastingplichtigen met naam, toenaam en grondgebruik of grondbezit zijn onuitputtelijk materiaal voor liefhebbers van regionale geschiedenis. Ze verdienen het om grondig bestudeerd te worden, ook in vergelijking met elkaar. De kohieren van 1561 zijn het gemakkelijkst hanteerbaar; zij zijn, voor zover ik ze ken, tamelijk uitvoerig, systematisch opgezet en in polders met duidelijk omschreven begrenzings ingedeeld.

Ik heb enige aandacht geschonken aan de kohieren van Kethel omdat daarin af en toe de term 'in de polder' werd gebruikt als een soort achternaam of eigenlijk meer als een plaatsbepaling, een adres. Een familienaam is er niet uit geworden. De kohieren werden opgemaakt in 1544, 1553, 1558 en 1562. De eerste twee waren niet in polders ingedeeld, de laatste twee wel. Een overzicht van de in de vier kohieren gevonden namen met 'in de polder' volgt hieronder³³).